

Inspraakbundel

**Zienswijzen op ontwerpbesluit op de aanvraag startvergunning 'Delft I
voor aardwarmtewinning in Delft'**

Inspraakpunt Bureau Energieprojecten
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN
www.bureau-energieprojecten.nl

INHOUDSOPGAVE

Woord vooraf	3
Kennisgeving.....	4

MONDELINGE, SCHRIFTELIJKE EN DIGITALE ZIENSWIJZEN:

Opzoektabel mondelinge, schriftelijke en digitale zienswijzen	8
Alfabetisch overzicht organisaties en zienswijzen	11
Zienswijze 0001 tot en met 0017	12

Woord vooraf

Van vrijdag 9 februari 2024 tot en met donderdag 21 maart 2024 lag het ontwerpbesluit ter inzage. Iedereen kon reageren op het ontwerpbesluit door middel van een zienswijze.

Wat houdt het project in?

De aanvraag startvergunning Delft I beschrijft de plannen van Geothermie Delft B.V. (hierna: GTD) om aardwarmte te winnen in Delft. GTD heeft in het najaar 2023 twee putten geboord vanaf de mijnbouwlocatie aan de Rotterdamseweg op de campus van de Technische Universiteit Delft, ter hoogte van de warmtekrachtcentrale. Het aardwarmtesysteem heeft de volgende twee doelen:

1. **Duurzame verwarming van gebouwen:** Gebouwen van de TU Delft worden aangesloten op de aardwarmtebron. In de toekomst worden mogelijk ook andere locaties binnen de gemeente Delft hierop aangesloten.
2. **Onderzoek en innovatie:** In heel Nederland is er ambitie om meer aardwarmte te winnen voor duurzame warmte. Daarbij is het nodig om de technologie grootschalig en kostenefficiënt toe te passen. De TU Delft onderzoekt in dit project mede hoe dat kan. Daarom worden de aardwarmteputten op de campus uitgerust met uitgebreide meetapparatuur en grondig gemonitord, zodat de onderzoekers hun modellen en theorieën kunnen controleren in een werkend systeem. Daarmee komt op de campus een unieke samenwerking tot stand tussen praktijk en onderzoek.

Geografisch gezien ligt het aardwarmtesysteem in de provincie Zuid-Holland, in de gemeenten Delft en Pijnacker-Nootdorp, en in het verzorgingsgebied van het Hoogheemraadschap van Delfland.

Startvergunning Delft I

De aanvraag startvergunning Delft I geeft onder meer een beschrijving van de verwachte totale hoeveelheid water die gewonnen wordt, de hoeveelheid water die jaarlijks wordt gewonnen, de temperatuur van het gewonnen en geïnjecteerde water, de maximale injectiedruk, de mogelijke bodembeweging als gevolg van de winning en de maatregelen ter voorkoming van schade door bodembeweging.

De aanvraag is voorgelegd voor advies aan de betrokken decentrale overheden. Daarnaast zijn TNO, Staatstoezicht op de Mijnen (SodM), de Technische commissie bodembeweging (Tcbb), de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), en de Mijnraad om advies gevraagd. Alle uitgebrachte adviezen zijn meegenomen bij het opstellen van het ontwerpbesluit en zitten bij de onderliggende stukken die ter inzage liggen.

De aardwarmte-installatie bestaat uit een zogeheten doublet (een combinatie van een productieput en een injectieput) en een aardwarmtecentrale met daartussen een ontgasser, gasverwerkingsinstallaties en een aardwarmtecentrale met filters en warmtewisselaars, waar de warmte uit het opgepompte water wordt gehaald.

Duurzame alternatieven

Op dit moment is een groot deel van Nederland nog afhankelijk van aardgas. Om dit af te bouwen is het nodig om over te stappen op duurzame alternatieven, zoals aardwarmte. Aardwarmte speelt een belangrijke rol in de verduurzaming van de warmtevoorziening en is daarmee een goede optie voor de overgang naar een CO₂-arme energievoorziening. In het Regeerakkoord van het kabinet Rutte IV zijn ambitieuze plannen aangekondigd op het gebied van klimaat en energie. Twee belangrijke pijlers onder de nationale ambitie zijn de Klimaatwet en het Klimaatakkoord (Kamerstuk 32 813, nr. 342). Het akkoord gaat over vijf sectoren: industrie, gebouwde omgeving, elektriciteitssector, transport en landbouw en natuur.

Waar kon u de stukken inzien?

U kon van vrijdag 9 februari 2024 tot en met donderdag 21 maart 2024 het ontwerpbesluit startvergunning en de onderliggende stukken inzien op www.mijnbouwvergunningen.nl/delft. Indien u een papieren versie van het dossier wilde lezen, kon u contact opnemen met medewerkers van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat.

Informatiemarkt

Om iedereen goed te kunnen informeren over het ontwerpbesluit en de aardwarmtewinning organiseerde het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat een informatiemarkt voor geïnteresseerden. U was van harte welkom op de informatiemarkt om zich te informeren over het ontwerpbesluit en de aanvraag.

Voor meer informatie over de tijd en locatie van de informatiemarkt kunt u terecht op onze website www.mijnbouwvergunningen.nl/delft.

Zienswijzen

Op de ontwerpbesluiten zijn binnen de reactietermijn in totaal 17 zienswijzen (en 99 eensluidende zienswijzen) binnengekomen. De zienswijzen zijn integraal opgenomen in deze inspraakbundel. U kunt deze inspraakbundel downloaden van www.bureau-energieprojecten.nl en www.mijnbouwvergunningen.nl/delft.

Wat is het vervolg?

Alle zienswijzen worden betrokken bij de definitieve startvergunning. In een Nota van Antwoord wordt opgenomen of en op welke wijze de zienswijzen in de definitieve vergunning zijn verwerkt.

De publicatie van het definitieve besluit wordt te zijner tijd aangekondigd in onder andere de Staatscourant en in huis-aan-huisbladen. Tevens krijgen alle indieners van een geldige zienswijze persoonlijk een brief van het ministerie ter kennisgeving van de publicatie van het definitieve besluit. Tegen die tijd kan er beroep worden ingediend tegen de startvergunning.

Wilt u meer weten?

Kijk op www.mijnbouwvergunningen.nl/delft, www.allesoveraardwarmte.nl, www.geothermie.nl, en op www.nlog.nl voor meer informatie over aardwarmte in Nederland en over het aardwarmteproject in Delft.

Voor nadere informatie over het aardwarmteproject in Delft, het ontwerpbesluit op de startvergunning, de procedure of het mondeling inspreken kunt u tijdens kantooruren contact opnemen met dhr. M.E. Kuiper (e-mail: m.e.kuiper@minezk.nl, tel: 06-55423003).

Kennisgeving ontwerpbesluit op de aanvraag startvergunning Delft I voor aardwarmtewinning in Delft, Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

De Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat heeft een ontwerpbesluit voor de startvergunning Delft I opgesteld voor de winning van aardwarmte (geothermie).

Van vrijdag 9 februari 2024 tot en met donderdag 21 maart 2024 ligt het ontwerpbesluit ter inzage. Iedereen kan reageren op het ontwerpbesluit door middel van een zienswijze. In deze kennisgeving staat hoe dat gaat.

Aardwarmteproject Delft I

De aanvraag startvergunning Delft I beschrijft de plannen van Geothermie Delft B.V. (hierna: GTD) om aardwarmte te winnen in Delft. GTD heeft in het najaar 2023 twee putten geboord vanaf de mijnbouwlocatie aan de Rotterdamseweg op de campus van de Technische Universiteit Delft, ter hoogte van de warmtekrachtcentrale. Het aardwarmtesysteem heeft de volgende twee doelen:

1. **Duurzame verwarming van gebouwen:** Gebouwen van de TU Delft worden aangesloten op de aardwarmtebron. In de toekomst worden mogelijk ook andere locaties binnen de gemeente Delft hierop aangesloten.
2. **Onderzoek en innovatie:** In heel Nederland is er ambitie om meer aardwarmte te winnen voor duurzame warmte. Daarbij is het nodig om de technologie grootschalig en kostenefficiënt toe te passen. De TU Delft onderzoekt in dit project mede hoe dat kan. Daarom worden de aardwarmteputten op de campus uitgerust met uitgebreide meetapparatuur en grondig gemonitord, zodat de onderzoekers hun modellen en theorieën kunnen controleren in een werkend systeem. Daarmee komt op de campus een unieke samenwerking tot stand tussen praktijk en onderzoek.

Geografisch gezien ligt het aardwarmtesysteem in de provincie Zuid-Holland, in de gemeenten Delft en Pijnacker-Nootdorp, en in het verzorgingsgebied van het Hoogheemraadschap van Delfland.

Startvergunning Delft I

De aanvraag startvergunning Delft I geeft onder meer een beschrijving van de verwachte totale

hoeveelheid water die gewonnen wordt, de hoeveelheid water die jaarlijks wordt gewonnen, de temperatuur van het gewonnen en geïnjecteerde water, de maximale injectiedruk, de mogelijke bodembeweging als gevolg van de winning en de maatregelen ter voorkoming van schade door bodembeweging.

De aanvraag is voorgelegd voor advies aan de betrokken decentrale overheden. Daarnaast zijn TNO, Staatstoezicht op de Mijnen (SodM), de Technische commissie bodembeweging (Tcbb), de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), en de Mijnraad om advies gevraagd. Alle uitgebrachte adviezen zijn meegenomen bij het opstellen van het ontwerpbesluit en zitten bij de onderliggende stukken die ter inzage liggen.

De aardwarmte-installatie bestaat uit een zogeheten doublet (een combinatie van een productieput en een injectieput) en een aardwarmtecentrale met daartussen een ontgasser, gasverwerkingsinstallaties en een aardwarmtecentrale met filters en warmtewisselaars, waar de warmte uit het opgepompte water wordt gehaald.

Duurzame alternatieven

Op dit moment is een groot deel van Nederland nog afhankelijk van aardgas. Om dit af te bouwen is het nodig om over te stappen op duurzame alternatieven, zoals aardwarmte. Aardwarmte speelt een belangrijke rol in de verduurzaming van de warmtevoorziening en is daarmee een goede optie voor de overgang naar een CO₂-arme energievoorziening. In het Regeerakkoord van het kabinet Rutte IV zijn ambitieuze plannen aangekondigd op het gebied van klimaat en energie. Twee belangrijke pijlers onder de nationale ambitie zijn de Klimaatwet en het Klimaatakkoord (Kamerstuk 32 813, nr. 342). Het akkoord gaat over vijf sectoren: industrie, gebouwde omgeving, elektriciteitssector, transport en landbouw en natuur.

Waar kunt u de stukken inzien?

U kunt van vrijdag 9 februari 2024 tot en met donderdag 21 maart 2024 het ontwerpbesluit startvergunning en de onderliggende stukken inzien op www.mijnbouwvergunningen.nl/delft. Indien u een papieren versie van het dossier wilt lezen, kunt u contact opnemen met medewerkers van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Contactgegevens staan onderaan deze kennisgeving.

Informatiemarkt

Om iedereen goed te kunnen informeren over het ontwerpbesluit en de aardwarmtewinning organiseert het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat een informatiemarkt voor geïnteresseerden. U bent van harte welkom op de informatiemarkt om zich te informeren over het ontwerpbesluit en de aanvraag.

Voor meer informatie over de tijd en locatie van de informatiemarkt kunt u terecht op onze website www.mijnbouwvergunningen.nl/delft.

Een zienswijze indienen

Vindt u dat er onjuistheden in het ontwerpbesluit staan of dat uw belangen onvoldoende zijn meegewogen? Dan kunt u van vrijdag 9 februari 2024 tot en met donderdag 21 maart 2024 een zienswijze indienen op het ontwerpbesluit op de startvergunning Delft I. U kunt hierbij denken aan:

- Staan er naar uw mening onjuistheden in het ontwerpbesluit?
- Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?
- Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dit toelichten?

U dient in uw zienswijze duidelijk aan te geven op welke onderdelen van het ontwerpbesluit u reageert en uw zienswijze te onderbouwen met argumenten. U kunt uw zienswijze schriftelijk indienen door een brief te sturen naar:

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Inspraakpunt startvergunning Delft I
Postbus 111
9200 AC Drachten

Uw brief kan alleen als zienswijze in behandeling worden genomen als u ondertekent met uw naam en adres. Dit geldt ook voor eventuele medeondertekenaars. Zienswijzen per e-mail worden in deze procedure niet geaccepteerd.

Wat zijn de vervolgstappen?

Alle zienswijzen en reacties worden betrokken bij de definitieve startvergunning. In een Nota van Antwoord wordt opgenomen of en op welke wijze de zienswijzen en reacties in de definitieve vergunning zijn verwerkt.

De publicatie van het definitieve besluit wordt te zijner tijd aangekondigd in onder andere de Staatscourant en in huis-aan-huisbladen. Tevens krijgen alle indieners van een geldige zienswijze persoonlijk een brief van het ministerie ter kennisgeving van de publicatie van het definitieve besluit. Tegen die tijd kan er beroep worden ingediend tegen de startvergunning.

Wilt u meer weten?

Kijk op www.mijnbouwvergunningen.nl/delft, www.allesoveraardwarmte.nl, www.geothermie.nl, en op www.nlog.nl voor meer informatie over aardwarmte in Nederland en over het aardwarmteproject in Delft.

Voor nadere informatie over het aardwarmteproject in Delft, het ontwerpbesluit op de startvergunning, de procedure of het mondeling inspreken kunt u tijdens kantooruren contact opnemen met dhr. M.E. Kuiper (e-mail: m.e.kuiper@minezk.nl, tel: 06-55423003)

Opzoektabel mondelinge, schriftelijke en digitale zienswijzen

In onderstaande tabel kunt u met het registratienummer het nummer van de zienswijze opzoeken. Door te klikken op uw zienswijzenummer wordt u automatisch doorverwezen naar de zienswijze. De zienswijzen zijn opgenomen vanaf pagina 12.

Zienswijzen op ontwerpbesluit op de aanvraag startvergunning 'Delft I voor aardwarmtewinning in Delft'

Registratienummer	Zienswijzenummer
AW36-OIB-0001	0001
AW36-OIB-0002	0002
AW36-OIB-0003	0003
AW36-OIB-0003-1	0003
AW36-OIB-0004	0004
AW36-OIB-0005	0005
AW36-OIB-0006	0006
AW36-OIB-0007	0007
AW36-OIB-0008	0008
AW36-OIB-0009	0009
AW36-OIB-0010	0010
AW36-OIB-0011	0011
AW36-OIB-0012	0012
AW36-OIB-0013	0013
AW36-OIB-0014	0014
AW36-OIB-0015	0015
AW36-OIB-0016	0016
AW36-OIB-0017	0017
AW36-OIB-0017-1	0017
AW36-OIB-0017-2	0017
AW36-OIB-0017-3	0017
AW36-OIB-0017-4	0017
AW36-OIB-0017-5	0017
AW36-OIB-0017-6	0017
AW36-OIB-0017-7	0017
AW36-OIB-0017-8	0017
AW36-OIB-0017-9	0017
AW36-OIB-0017-10	0017
AW36-OIB-0017-11	0017
AW36-OIB-0017-12	0017
AW36-OIB-0017-13	0017
AW36-OIB-0017-14	0017
AW36-OIB-0017-15	0017
AW36-OIB-0017-16	0017
AW36-OIB-0017-17	0017
AW36-OIB-0017-18	0017
AW36-OIB-0017-19	0017

Registratienummer	Zienswijzenummer
AW36-OIB-0017-20	0017
AW36-OIB-0017-21	0017
AW36-OIB-0017-22	0017
AW36-OIB-0017-23	0017
AW36-OIB-0017-24	0017
AW36-OIB-0017-25	0017
AW36-OIB-0017-26	0017
AW36-OIB-0017-27	0017
AW36-OIB-0017-28	0017
AW36-OIB-0017-29	0017
AW36-OIB-0017-30	0017
AW36-OIB-0017-31	0017
AW36-OIB-0017-32	0017
AW36-OIB-0017-33	0017
AW36-OIB-0017-34	0017
AW36-OIB-0017-35	0017
AW36-OIB-0017-36	0017
AW36-OIB-0017-37	0017
AW36-OIB-0017-38	0017
AW36-OIB-0017-39	0017
AW36-OIB-0017-40	0017
AW36-OIB-0017-41	0017
AW36-OIB-0017-42	0017
AW36-OIB-0017-43	0017
AW36-OIB-0017-44	0017
AW36-OIB-0017-45	0017
AW36-OIB-0017-46	0017
AW36-OIB-0017-47	0017
AW36-OIB-0017-48	0017
AW36-OIB-0017-49	0017
AW36-OIB-0017-50	0017
AW36-OIB-0017-51	0017
AW36-OIB-0017-52	0017
AW36-OIB-0017-53	0017
AW36-OIB-0017-54	0017
AW36-OIB-0017-55	0017
AW36-OIB-0017-56	0017
AW36-OIB-0017-57	0017
AW36-OIB-0017-58	0017
AW36-OIB-0017-59	0017
AW36-OIB-0017-60	0017
AW36-OIB-0017-61	0017
AW36-OIB-0017-62	0017
AW36-OIB-0017-63	0017

Registratienummer	Zienswijzenummer
AW36-OIB-0017-64	0017
AW36-OIB-0017-65	0017
AW36-OIB-0017-66	0017
AW36-OIB-0017-67	0017
AW36-OIB-0017-68	0017
AW36-OIB-0017-69	0017
AW36-OIB-0017-70	0017
AW36-OIB-0017-71	0017
AW36-OIB-0017-72	0017
AW36-OIB-0017-73	0017
AW36-OIB-0017-74	0017
AW36-OIB-0017-75	0017
AW36-OIB-0017-76	0017
AW36-OIB-0017-77	0017
AW36-OIB-0017-78	0017
AW36-OIB-0017-79	0017
AW36-OIB-0017-80	0017
AW36-OIB-0017-81	0017
AW36-OIB-0017-82	0017
AW36-OIB-0017-83	0017
AW36-OIB-0017-84	0017
AW36-OIB-0017-85	0017
AW36-OIB-0017-86	0017
AW36-OIB-0017-87	0017
AW36-OIB-0017-88	0017
AW36-OIB-0017-89	0017
AW36-OIB-0017-90	0017
AW36-OIB-0017-91	0017
AW36-OIB-0017-92	0017
AW36-OIB-0017-93	0017
AW36-OIB-0017-94	0017
AW36-OIB-0017-95	0017
AW36-OIB-0017-96	0017
AW36-OIB-0017-97	0017
AW36-OIB-0017-98	0017
AW36-OIB-0017-99	0017

Alfabetisch overzicht organisaties en zienswijzen

Zienswijzen op ontwerpbesluit op de aanvraag startvergunning 'Delft I voor aardwarmtewinning in Delft'

Zienswijzenummer	Organisatie
0016	Belangenvereniging TU Noord
0017	Bewonersvereniging Delfgauw

Zienswijze 0001 tot en met 0017

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

Aan: Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Inspraakpunt startvergunning Delft 1
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN

[REDACTED] 14 maart 2024

Geachte heer, mevrouw,

Op dinsdag 5 maart jl. bezocht ik de informatie avond over ontwikkeling en exploitatie van het geothermie (warmte)project in Delft. Helaas heb ik geen voldoende antwoord kunnen krijgen op een aantal vragen en heb ik ook mijn zienswijze die avond niet kunnen inleveren. Onderstaand treft u dan ook aan mijn vragen en zienswijze.

Vragen

- Welke soort(en) chemicaliën worden gebruikt in de geothermiebron en in welke hoeveelheden?
- Hoe en door wie wordt gebruik van chemicaliën gemonitord?
- Met welke bodemverzakking in Delft en omliggende gemeenten wordt rekening gehouden en waarop is deze aannahme gebaseerd?
- Hoe en door wie wordt het risico van bodemverzakking gemonitord?

Zienswijze

Het geothermieproject in Delft rechtvaardigt naar mijn mening aandeelhouderschap van de betrokken gemeente(n). Redenen hiervoor zijn drieledig. Allereerst betreft het vitale infrastructuur ter vervanging van gas. De winning en exploitatie van gas heeft eveneens een aandeelhouder vanuit de overheid. Ten tweede wordt de geothermiebron ontwikkeld en geëxploiteerd op het grondgebied van de gemeente Delft (evenals Pijnacker-Nootdorp). Bestuur en inwoners hebben daardoor m.i. recht op een aandeel in opbrengsten en risico's van de exploitatie. Het derde argument voor gemeentelijk aandeelhouderschap betreft het bestaande en onlangs uitgebreide eigenaarschap van gemeente(n) in de netbeheerder Stedin. Ook het geothermie project maakt als energie infrastructuur deel uit van het regionale energienetwerk dus ligt ook hier gemeentelijk aandeelhouderschap voor de hand.

Met belangstelling zie ik uit naar uw reactie.

[REDACTED]

5 maart 2024, TU Delft

Indiening als: (Particulier)

Voorletter(s):

Tussenvoegsel(s):

Achternaam:

Straat:

Huisnummer:

Huisnummertoevoeging:

Postcode:

Plaats:

Telefoon (vast/mobiel) :

e-mail:

– Staan er naar uw mening onjuistheden in het ontwerpbesluit?

– Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

– Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dit toelichten?

Mijnheer is van mening dat de exploitatie van het aardwarmteproject geen commercieel bedrijf moet zijn. De Gemeente Delft moet mede-eigenaar zijn, zodat het meer het algemeen belang dient.

5 maart 2024, TU Delft

Indiening als: Particulier

Voorletter(s):

Tussenvoegsel(s):

Achternaam:

Straat:

Huisnummer:

Huisnummertoevoeging:

Postcode:

Plaats:

Telefoon (vast/mobiel) :

e-mail:

-
- Staan er naar uw mening onjuistheden in het ontwerpbesluit?
 - Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?
 - Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dit toelichten?

Hoe groot is de kans op (kleine) aardbevingen en/of verzakkingen? Mevrouw wil een 0-meting van het perceel/woning en de ondergrond van het omliggende gebied.

Het winningsgebied loopt onder het huis door, maar er is geen aansluiting mogelijk. Mevrouw wil graag een aansluiting.

De pijpen voor restwarmte vanuit Rotterdam lopen door de wijk die wordt aangesloten op het geothermieproject, dus waarom is er een nieuw project nodig en kunnen we geen gebruik maken van de warmte uit het havengebied van Rotterdam.

Mevrouw is verbaasd over het feit dat er geboord wordt in een druk bewoond gebied, terwijl er meestal geboord wordt in een minder bevolkt gebied.

We moeten in 2030 van het gas af, maar vooralsnog krijgen we geen aansluiting. Wanneer is het project zover dat de wijk Wippolder wordt aangesloten. Kunnen we daarop meeliften.

5 maart 2024, TU Delft

Indiening als: Particulier

Voorletter(s):

Tussenvoegsel(s):

Achternaam:

Straat:

Huisnummer:

Huisnummertoevoeging:

Postcode:

Plaats:

Telefoon (vast/mobiel) :

e-mail:

– Staan er naar uw mening onjuistheden in het ontwerpbesluit?

– Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

– Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dit toelichten?

Mijnheer woont bijna recht boven het punt waar het warme water wordt onttrokken. Hij heeft begrepen dat er minimaal kans is op zettingen door aardbevingen. Hij stelt voor een 0-meting te doen in de zone rond zowel het punt van onttrekken als het punt van het terugpompen van het water.

5 maart 2024, TU Delft

Indiening als: Particulier

Voorletter(s):

Tussenvoegsel(s):

Achternaam:

Straat:

Huisnummer:

Huisnummertoevoeging:

Postcode:

Plaats:

Telefoon (vast/mobiel) :

e-mail:

- Staan er naar uw mening onjuistheden in het ontwerpbesluit?
- Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?
- Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dit toelichten?

Mevrouw wil weten hoe de schadeafhandeling wordt behandeld, aangezien er geen protocol voor is.

Mevrouw woont in een buurt waarin veel oude huizen staan. Een 0-meting is nodig om in geval van schade de bewijslast niet bij de bewoners te leggen. Deze 0-meting zou dan zowel voor de ondergrond als voor de huizen gedaan moeten worden.

Een snelle reactie op deze vragen wordt op prijs gesteld.

5 maart 2024, TU Delft

Indiening als: Particulier

Voorletter(s):

Tussenvoegsel(s):

Achternaam:

Straat:

Huisnummer:

Huisnummertoevoeging:

Postcode:

Plaats:

Telefoon (vast/mobiel) :

e-mail:

– Staan er naar uw mening onjuistheden in het ontwerpbesluit?

– Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

– Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dit toelichten?

Mijnheer en mevrouw zijn bezorgd over de risico's op lange termijn, met name de seismologische gevolgen. Het is onvoldoende bekend wat de gevolgen zijn als de structuur van de grondlagen verandert, door bevingen of verschuivingen/trillingen.

De belangen van de bewoners Pijnacker-Nootdorp zijn onvoldoende meegenomen in de opstart van het geothermieproject.

De gemeente Pijnacker-Nootdorp zou zich meer moeten inspannen om de bewoners van Delfgauw aan te sluiten op het warmteproject.

5 maart 2024, TU Delft

Indiening als: Particulier

Voorletter(s):

Tussenvoegsel(s):

Achternaam:

Straat:

Huisnummer:

Huisnummertoevoeging:

Postcode:

Plaats:

Telefoon (vast/mobiel) :

e-mail:

– Staan er naar uw mening onjuistheden in het ontwerpbesluit?

– Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

– Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dit toelichten?

Mijnheer vraagt zich af of er niet te grote risico's genomen in een dicht bevolkt gebied, met name op het gebied van bebouwing.

Wat gebeurt er als er trillingen/schuivingen plaatsvinden. Wordt er een protocol opgesteld voor schadegevallen.

5 maart 2024, TU Delft

Indiening als: Particulier

Voorletter(s):

Tussenvoegsel(s):

Achternaam:

Straat:

Huisnummer:

Huisnummertoevoeging:

Postcode:

Plaats:

Telefoon (vast/mobiel) :

e-mail:

-
- Staan er naar uw mening onjuistheden in het ontwerpbesluit?
 - Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Volgens de risicoanalyses is het risico op aardbevingen gemiddeld. Dit betekent dat wanneer de kosten laag zijn, de kans op aardbevingen groot is. Mevrouw wil hier graag uitleg over.

Mevrouw wil graag een 0-meting op haar huis en de ondergrond in de omgeving.

- Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dit toelichten?

Als de eisen van productiecapaciteit overschreven worden of de retourtemperatuur is te laag, wordt er een boete opgelegd. Dit bedrag gaat echter direct naar de staat. Eigenlijk zou dit in een 'stroppenpot' voor de bewoners gestort moeten worden.

5 maart 2024, TU Delft

Indiening als: Particulier

Voorletter(s):

Tussenvoegsel(s):

Achternaam:

Straat:

Huisnummer:

Huisnummertoevoeging:

Postcode:

Plaats:

Telefoon (vast/mobiel) :

e-mail:

– Staan er naar uw mening onjuistheden in het ontwerpbesluit?

– Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

– Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dit toelichten?

Mevrouw wil weten wie verantwoordelijk is of waar het aanspreekpunt is wanneer er iets fout gaat in de ondergrond, zoals verschuivingen, trillingen of aardbevingen. Hoe is het met de aansprakelijkheid geregeld.

Mevrouw wil een 0-meting van haar huis en de grond daaromheen?

Zijn er financiële voorzieningen getroffen door Geothermie Delft, voor gedupeerden die schade hebben opgelopen ten gevolge van het geothermieproject.

Is er een risicoanalyse gedaan. Waar bestaat in dat geval de analyse uit en wat zijn daarvan de uitkomsten.

Voor een ander project in de buurt worden in de Maria Duystlaan werkzaamheden verricht. Hoe kan worden vastgesteld welk project verantwoordelijk is bij eventuele schade. Er moet worden voorkomen dat men naar elkaar gaat wijzen waardoor de bewoners de dupe zijn.

5 maart 2024, TU Delft

Indiening als: Particulier

Voorletter(s):

Tussenvoegsel(s):

Achternaam:

Straat:

Huisnummer:

Huisnummertoevoeging:

Postcode:

Plaats:

Telefoon (vast/mobiel) :

e-mail:

Er wordt nu geen nulmeting van de staat van de panden gemaakt. Hoe kan ik nadien schades aantonen? Dit in verband met schadevergoeding.

5 maart 2024, TU Delft

Indiening als: Particulier

Voorletter(s): [REDACTED]

Tussenvoegsel(s): [REDACTED]

Achternaam: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Huisnummertoevoeging:

Postcode: [REDACTED]

Plaats: Delfgauw

Telefoon (vast/mobiel) : [REDACTED]

e-mail: [REDACTED]

Ik heb de volgende vragen:

- Hoe wordt eventuele schade in de toekomst vastgesteld ?
- Wie is aansprakelijk voor de schade ?
- Hoe vindt de schadeafhandeling plaats, financieel en materieel ?
- Op welke wijze is deze complete afhandeling vastgelegd en beschikbaar ?
- Is er een waarborg voorzien bij het in gebreke blijven van de verantwoordelijke partij ? Wij willen graag daar een exemplaar van krijgen.

5 maart 2024, TU Delft

Indiening als: Particulier

Voorletter(s): [REDACTED]

Tussenvoegsel(s): [REDACTED]

Achternaam: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Huisnummertoevoeging:

Postcode: [REDACTED]

Plaats: [REDACTED]

Telefoon (vast/mobiel) : [REDACTED]

e-mail: [REDACTED]

De kans op bevingen en daarbij veroorzaakte angsten en schade aan woningen is duidelijk aanwezig. Bovendien is mogelijk schade aan de kernreactor met de bijbehorende risico's onvoldoende onderzocht, de consequenties voor omgeving en bewoners niet in beeld gebracht.

SodM en TU schatten de gevolgen van de bodemkwaliteit (slappe bodem) op de eventuele bevingsschade verschillend in, dit is niet in de analyse meegenomen. Wat betekent dit voor de uitvoering van het project ?

Zijn vergelijkbare projecten uitputtend op risico's geanalyseerd en is het verstandig dit project in een dichtbevolkt gebied uit te voeren? Er is voldoende ruimte in de buurt.

In geval van calamiteiten, blijken de technisch oplossingen onvoldoende te zijn, zoals al gebleken bij de vastzittende boorkop.

Hoe en hoe snel worden de bewoners over calamiteiten geïnformeerd ?

Welke maatregelen worden genomen om calamiteiten en schade te vermijden en hoe wordt concrete schade voorkomen?

Welke compensatie wordt gegarandeerd voor schade aan woningen en daardoor de gevolgen voor de woningwaarde?

Ik draag wel de lasten van dit project, maar niet de baten. Waarmee word ik alsnog gecompenseerd?

5 maart 2024, TU Delft

Indiening als: Particulier

Voorletter(s):

Tussenvoegsel(s):

Achternaam:

Straat:

Huisnummer:

Huisnummertoevoeging:

Postcode:

Plaats:

Telefoon (vast/mobiel) :

e-mail:

Hoe wordt eventuele schade door dit project vastgesteld en hoe wordt deze gecompenseerd?

Er is bestaande schade, er kan nieuwe schade ontstaan door de bouw van zwembad en school, en misschien door dit project. Hoe wordt de verantwoordelijkheidsverdeling bepaald ?

Waarom wordt het project al gestart voor de vergunningsverlening? En waarom zijn wij hier niet van tevoren over geïnformeerd en geraadpleegd?

Waarom houdt de gemeente geen rekening met de cumulatie van en (ook mentale) gevolgen van bovengenoemde projecten?

5 maart 2024, TU Delft

Indiening als: Particulier

Voorletter(s): [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Achternaam: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Huisnummertoevoeging:

Postcode: [REDACTED]

Plaats: [REDACTED]

Telefoon (vast/mobiel) : [REDACTED]

e-mail: [REDACTED]

Hoe wordt eventuele schade door dit project aan woningen bepaald ? En hoe wordt deze gecompenseerd? Wie is aansprakelijk en hoe wordt de complete financiële afwikkeling gegarandeerd?

[REDACTED] en [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inspraakpunt startvergunning Delft I

Postbus 111

9200 AC Drachten

[REDACTED] 17.03.2024

Geacht Ministerie van Economische Zaken en Klimaat,

Betreft: zienswijze aardwarmteproject Delft

Na grondige bestudering van de beschikbare documentatie en deelname aan de recente informatiebijeenkomst, dd 5 maart 2024, voelen wij, de ondergetekende bewoners, de noodzaak om onze ernstige bezorgdheid te uiten over het aardwarmteproject Delft. Wij verzoeken met klem dat het ministerie de risico's zorgvuldig (her)overweegt. En vervolgens de omwonenden op een heldere manier informeert over de risico's van het project en de daaruit ondernomen mitigerende maatregelen, voordat een startvergunning definitief wordt verleend:

Op de informatiebijeenkomst dd 5 maart hebben wij getracht inzicht te verwerven in de voor het gebied waarin de warm-water winning zal plaatsvinden. Ondanks de aanwezigheid van een groot aantal deskundigen is het ons niet gelukt daar voldoende zicht op te krijgen. Duidelijk wel geworden dat:

- In geval van schade door (bijvoorbeeld) verzakking zal de partij met schade zich moeten wenden tot een commerciële partij. Voor dergelijke mogelijke schade is een fonds ingericht waaruit eventuele schade vergoed kan worden. Vanuit het bedrijfsbelang is ons echter NIET medegedeeld hoeveel geld er in dit fonds zit. We kunnen op grond hiervan dus niet nagaan hoe groot de risico's door de operator zelf zijn ingeschat.
- Bij de informatieavond werden we geconfronteerd met de verrassende conclusie van geologische experts dat de impact van het project op de temperatuur van de verschillende grondwaterlagen niet vaststaat, zodat niet met zekerheid kan worden vastgesteld hoe lang met dit project rendabel warmte kan worden gewonnen. Deze onzekerheid is zorgwekkend, gezien de potentiële langdurige gevolgen voor ons milieu.
- Vragen aan uw medewerker over de mogelijke risico's werden beantwoord met *"geloof uw mij, er is echt geen reden om je zorgen te maken"* en *"ik steek er mijn hand voor in het vuur dat er geen risico is op verzakking"*. Op grond van dergelijke argumenten kunnen wij ook de risico's niet inschatten. Bovendien wist uw medewerker te vertellen dat we heel veel weten

over de ondergrond op meerder kilometers diepte. Dit is in tegenspraak met de feiten dat er (1) inmiddels een boor is vastgelopen in die ondergrond (blijkbaar is de boor op onverwachte omstandigheden gestoten) en (2) er geen betrouwbare inschatting gemaakt kan worden van hoe lang de bron voldoende warm water zal kunnen geven (aldus de aanwezige deskundige van TNO, zie ook bovenstaand punt).

- Het SoDM zal gedurende het project metingen verrichten naar bodembeweging. Een analyse van de risico op bodembeweging *vooraf* lijkt door hun echter niet gemaakt te zijn.

Gezien de bovenstaande punten stellen wij vast:

1. Een deugdelijke **risicoanalyse betreffende de potentiële gevaren voor woningen gelegen in de omgeving van het traject** van de voorgestelde pijpleiding is ofwel niet gemaakt, ofwel niet gedeeld met de omwonenden die de risico's lopen. Een grondige beoordeling en een duidelijk plan om deze risico's te mitigeren lijkt ons essentieel gezien de omvang en de innovatie van het project, alsmede het delen van deze analyse en de mitigerende maatregelen met de partijen die het risico dragen.

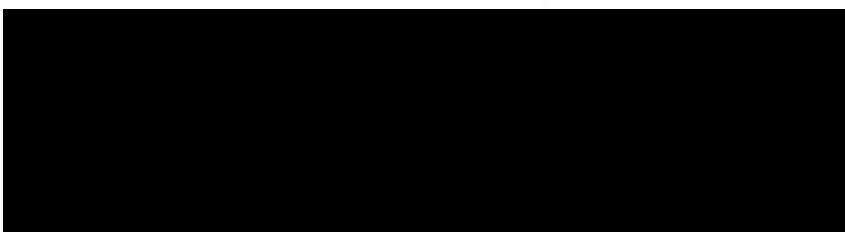
2. Gezien beperkingen aan de kennis van de ondergrond op grote diepte zijn uitvoerige analyses naar de **milieu-impact op lange termijn** nodig; vooraf, tijdens en na afloop van het project. Deze analyses zouden een centrale rol moeten spelen in de besluitvorming over eventuele toekenningen of stopzetting van vergunningen voor het winnen van warmte op grote diepte. Zonder een grondig begrip van de milieu-impact, kan niet verantwoord worden besloten over het aangaan, of voortzetten van een degelijk project.

3. **De operator van het project is ook degene die verantwoordelijk is voor het uitkeren van schadevergoedingen.** Deze constructie kennen we maar al te goed van het Groningen dossier. Mocht het ook in dit project mislopen, dan staat de burger daarmee potentieel een pijnlijk en langdurig proces te wachten om zijn recht te halen. Het argument van uw medewerker "dat is nu eenmaal de wet" lijkt ons niet valide: geen wet verbiedt de overheid hiervoor een fonds in te stellen. Wij verwachten als omwonenden dat als wij door overheidsbesluiten worden blootgesteld aan risico's, dat diezelfde overheid ons ook beschermt tegen eventuele daaruit voortvloeiende schade.

4. Wij kunnen ons niet aan de indruk onttrekken dat wij met argumenten als "ik steek er mijn hand voor in het vuur" als burgers door EZK ouderwets met een kluitje in het riet worden gestuurd. Dit is kwalijk. Gezien de recente Groningen problematiek **lijkt het ons van zeer groot belang dat de overheid de zorgen van risico-lopende partijen serieus neemt.** Hierbij dient opgemerkt dat partijen als de gemeente Delft, TNO en het SoDM, ook aanwezig op de bijeenkomst, wel inhoudelijk en serieus ingingen op onze vragen.

Wij dringen erop aan dat elk van deze vier punten grondig wordt onderzocht en aangepakt, met duidelijke communicatie en betrokkenheid van alle belanghebbenden, voordat er verdere stappen worden ondernomen met betrekking tot het warmtewinningsproject in Delft.

Wij waarderen uw aandacht voor deze kwesties en verzoeken om een spoedige reactie waarin uiteengezet wordt hoe het ministerie van plan is om deze ernstige zorgen aan te pakken.

Belangenvereniging TU Noord

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
 Inspraakpunt startvergunning Delft I
 Postbus 111
 9200 AC Drachten

In afschrift per e-mail aan [REDACTED]

Zienswijze ontwerpbesluit op de aanvraag startvergunning Delft I voor aardwarmtewinning in Delft¹

Delft, 17 maart 2024

Hierbij maken wij gebruik van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen op het ontwerpbesluit op de aanvraag startvergunning Delft I voor aardwarmtewinning in Delft (hierna: het ontwerpbesluit).

Algemeen

Op 2 januari 2022 is door ons een zienswijze ingediend op het ontwerpbestemmingsplan Geothermie Rotterdamseweg Delft (GTD)². Bij beantwoording in de nota zienswijzen³ is bij een aantal vragen en opmerkingen door bevoegd gezag (gemeenteraad van Delft) aangegeven dat inhoudelijke verwerking geen onderdeel is van de bestemmingsplanprocedure, maar van een andere procedure (bijvoorbeeld deze vergunningprocedure) en een ander bevoegd gezag (hier de Staatssecretaris Mijnbouw)⁴. Om deze reden verzoeken wij u de door ons ingebrachte punten die van toepassing zijn in deze startvergunningprocedure als ingelast en herhaald te beschouwen.

Zoals eerder door ons opgemerkt zijn wij in beginsel positief over het winnen en toepassen van aardwarmte maar zijn er nog wel zorgen, aandachtspunten en vragen.

De Belangenvereniging TU Noord zet zich in voor een veilige en gezonde leefomgeving voor bewoners en gebruikers in en rond de wijk Wippolder - het gebied waar zich ook de geothermie-installatie bevindt en het gebied waar de beoogde warmtewinning gaat plaatsvinden; het gebied waar woningen worden voorzien van warm water ligt echter elders.

Veel bewoners in de wijk Wippolder willen graag weten of, en zo ja op welke wijze en wanneer deze duurzame warmtevoorziening voor hen (wel) beschikbaar komt, een vraag die misschien in deze vergunningprocedure minder relevant is, maar die wij graag in het kader van de bredere informatievoorziening (samen met gemeente Delft) graag beantwoord zien.

¹ [Staatscourant 2024, 4221 d.d. 08-02-2024 Ministerie van Economische Zaken en Klimaat](#)

² <https://mijnbouwvergunningen.nl/attachment/entity/073c8e3d-5401-433d-b0ab-a6f4382e0d0a>

³ [60326bdd-d259-4662-9de1-d2b99e6340f1 \(mijnbouwvergunningen.nl\)](#) en [mijnbouwvergunningen.nl.xlsx \(live.com\)](#)

⁴ In onze eerdere zienswijze staat daarover "Wij zijn ons ervan bewust dat sommige van onze vragen mogelijk thuis horen bij een latere fase in het traject, bij de (aanvragen voor) vergunningen. We hechten eraan de vragen in deze fase al te stellen. We signaleren hiermee voor belanghebbenden zoals omwonenden en voor bevoegd gezag mogelijke gevolgen van dit project. De vragen kunnen daarmee ook bijdragen aan de verdere uitwerking van de plannen en (voorbereiding van) de vergunningaanvragen."

Belangenvereniging TU Noord

Zoals door bewoners uit onze buurt werd opgemerkt tijdens de informatieavond op 5 maart jl. bestaat bij hen het gevoel 'wel de lasten, maar niet de lusten' van geothermie te hebben. Punten in onze zienswijze hebben daarom vooral betrekking op de (mogelijke) lasten.

De startvergunning en andere toekomstige vergunningen zouden zoals in onze eerdere zienswijze opgemerkt vooral de ambitie moeten weergeven de lasten voor de omgeving te minimaliseren. Deze (mogelijke) lasten hebben betrekking op al dan niet terechte zorgen over risico's en hinder.

Een belangrijk punt om zorgen weg te nemen of te voorkomen is zo volledig mogelijke openheid van zaken over het project en de mogelijke effecten ervan. Ondanks eerdere goede gesprekken met de initiatiefnemer werden wij recent verrast door informatie over een eerder incident met betrekking tot een mislukte boring⁵, met name de potentiële open verbinding tussen de Delft formatie en de Rijswijk formatie en de mogelijke gevolgen daarvan. Een bericht in het AD met de kop "Boorkop slaat gat van 1,2 km onder Delft: 'Kans op schade van mogelijke aardbevingen en waterstromen' " veroorzaakt onder bewoners onnodige onrust. Tijdige en volledige informatie over de (werkelijke) risico's is wenselijk voor media, bewoners en lokale politiek. Graag zien wij daarom de toezegging voor goede, volledige en actuele informatievoorziening.

De beoordeling van de ontwerpvergunning

Volgens de beoordeling van het project door TNO-AGE valt het project in de middelste categorie voor seismische bevingen. Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) concludeert dat het project in de seismische risico-categorie "midden" valt. SodM acht het aannemelijk dat er een reële kans op breukreactivering als gevolg van de aardwarmtewinning is. Wij vragen u daarom te bewerkstelligen dat zodanige monitoring plaats zal vinden dat schades aan afzonderlijke woningen herleidbaar kunnen worden gemaakt tot het project(effect) en dat een toereikende en laagdrempelige schaderegeling beschikbaar is.

In het advies van SodM van 11 januari 2024⁶ staat dat stromingen naar ondiepere lagen niet zijn toegestaan. Het SodM adviseert dan ook dat de integriteit van de afsluitende laag wordt aangetoond vóórdat er winning van aardwarmte plaatsvindt. Hiertoe zouden zowel een dynamisch model als een puttest ontworpen en uitgevoerd moeten worden. De constatering door de uitvoerder dat de sidetrack voldoende afstand heeft tot het moedergat en het aandragen van niet te reproduceren modellen en berekeningen zijn onvoldoende. Als belangenvereniging van bewoners van het gebied waarin het geothermieproject zich afspeelt hebben wij niet de mogelijkheid om hier kwantitatieve gegevens aan te dragen, maar het lijkt ons hoogst onwaarschijnlijk dat een verhoogde druk bij een injectiepunt wél een stroming richting de productieput op ruim 1.500 meter afstand zou veroorzaken en géén stroming richting een mogelijk "open" moedergat. We zijn het daarom ook eens met de voorwaarden die het SodM adviseert op dit punt. We hebben hierbij nog de volgende vragen.

- Wat als wordt geconstateerd dat het open moedergat al in de huidige situatie, voor het opstarten van warmtewinning, vloeistofstroming tussen de verschillende formaties veroorzaakt of kan veroorzaken tijdens winning? Worden voorwaarden aan injectie-druk en -debiet gesteld of wordt er dan geen startvergunning afgegeven?

⁵ [Boorkop blijft steken bij winning aardwarmte, maatregelen nodig om door te kunnen - Omroep West en Boorkop slaat gat van 1,2 km onder Delft: 'Kans op schade van mogelijke aardbevingen en waterstromen' | Delft | AD.nl](#)

⁶ <https://mijnbouwvergunningen.nl/attachment/entity/1d44ef10-8d2f-46aa-8837-441da6945b7e>

Belangenvereniging TU Noord

- Moet bij het berekenen van het maximale debiet en injectiedruk niet ook rekening worden gehouden met het geheel of gedeeltelijk permeabele moedergat (anders dan alleen met het instabiel maken van breukvlakken)?
- Moet het uitvoeren van een puttest niet eerder het inzichtelijk maken van stroming vanuit de Delft-Zandsteen-member naar de Rijswijk-formatie tijdens winning zijn en kunnen de resultaten van deze bepaling worden betrokken bij het Traffic Light System (TLS)?

Wij vragen ons af of er een systeem aanwezig is dat bodemdaling nauwkeurig kan meten. Wanneer bodemdaling nauwkeurig gemeten kan worden stellen wij voor de bodemdaling te meten en de resultaten inzichtelijk te maken voor omwonenden en andere belanghebbenden. Wij denken hierbij aan het in Delft operationele systeem op basis van InSAR dat gebruikt wordt om het effect van grondwaterdrukfluctuaties op bodemniveau te meten. Het is ontwikkeld voor het monitoren van de bodembeweging als resultaat van de afbouw van de grondwateronttrekking door DSM. Een dergelijk systeem zou inzichtelijk kunnen maken hoe bodemdaling als gevolg van aardwarmtewinning zich verhoudt tot bodembeweging als gevolg van grondwaterfluctuaties.

Het door SodM voorgestelde verbeterde TLS lijkt ons een terechte aanpassing voor een dichtbevolkte omgeving als dat van GTD. De gebruikte terminologie voor magnitude-eenheden ($1,0 < M < 2,0$ etc.) zal weinig mensen iets zeggen en laat dus veel ruimte voor interpretatie en speculatie. Om omwonenden en andere belanghebbenden in het gebied rondom GTD beter te informeren zouden (ook) herkenbare parameters gebruikt moeten worden zoals “is voelbaar aan het oppervlak”, “kan schade veroorzaken aan” etc.

Hoewel we de toepassing van het verbeterde TLS terecht vinden zien we een aantal storende tekortkomingen bij de beschrijving van de acties behorende bij het TLS.

In de beschrijving zijn alleen rollen weggelegd voor de uitvoerder, EZK en een sleutelrol voor SodM. Bewoners en gebruikers van het winningsgebied worden niet betrokken. Gezien de locatie in een dichtbevolkte- en gebruikte omgeving en de potentiële risico's die omwonenden en gebruikers lopen vinden we dit onaanvaardbaar. We stellen daarom het volgende voor:

- Niveau groen: alle belanghebbenden, inclusief omwonenden en gebruikers van het winningsgebied worden geïnformeerd.
- Niveau oranje: her-evaluatie van de risicobeoordeling en de aanpassingen aan het systeem worden integraal met omwonenden en gebruikers besproken voordat naar de oude situatie kan worden teruggegaan.
- Niveau rood: omwonenden en gebruikers worden niet alleen geïnformeerd maar ook geconsulteerd voordat er akkoord kan komen voor her-opstart.
- Instellen van niveau zwart: een vooraf objectief vastgesteld criterium waarbij het systeem wordt stilgelegd en niet meer wordt opgestart.

Schade aan woningen kan ontstaan door het project maar ook door andere oorzaken. De situatie bij gaswinning in Groningen heeft geleerd dat bewoners de dupe zijn van het ontbreken van een ondubbelzinnige en overtuigende aantoonbaarheid van de oorzaak of oorzaken van ontstane schade en dat de bewijslast bij bewoners wordt gelegd die daar niet of moeilijk of tegen hoge kosten aan kunnen voldoen.

Belangenvereniging TU Noord

De Technische commissie bodembeweging (Tcbb) merkt op⁷ dat er nog weinig bekend is over geïnduceerde seismiciteit bij geothermie. Een aantal betrokken partijen werkt op dit moment aan een verfijning van de risicoanalyse zoals die nu in de leidraad wordt voorgeschreven. De onduidelijkheden rondom de benadering van de dreigingsanalyse benadrukken de urgentie van de totstandkoming van eenduidige richtlijnen voor kwantitatieve risicoanalyse van seismiciteit. Als bewoners van het gebied waar de risico's zich kunnen voordoen vragen wij u de vergunning slechts te verlenen nadat de duidelijkheid is ontstaan die door de Tcbb bepleit wordt. Daarbij dienen ook vragen aan de orde te komen als "wat is cosmetische schade" (ook cosmetische schade resulteert in waardevermindering, sterker, een krantenbericht is voldoende om van een huis in een stabiel gebied een huis in een aardbevingszone te maken en tot waardevermindering te leiden), is de verzekering van de zijde van initiatiefnemer toereikend en hoe kunnen (mogelijk) getroffen personen zo goed mogelijk ontzorgd worden in hun zoektocht en claims. Voor de bewoners in het gebied is het immers essentieel dat, gegeven het feit dat er bepaalde risico's geïdentificeerd zijn en nog kunnen gaan worden, er ook vanaf het begin een heldere route bestaat naar de compensatie van schade die zij mogelijk zullen lijden.

Is het noodzakelijk om water toe te voegen om volumeverlies ten gevolge van afkoeling van retourwater en gesteente te compenseren? Maakt dit deel uit van de vergunningvoorwaarden?

GTD heeft als doel de TU Delft campus en 5.000 - 10.000 huishoudens van warmte te voorzien. Potentieel levert dit project daarmee een stevige bijdrage aan de verduurzaming van de warmtevoorziening in Delft. In het advies van RVO⁸ wordt opgemerkt dat er voldoende vraag is voor het leveren van de warmte. Ondanks de diverse onzekerheden in de tijd en aandeelhouder geeft RVO positief advies. GTD is echter ook deel van "de campus" en maakt een groot aantal huishoudens voor hun warmtevoorziening afhankelijk van de continuïteit van het winnen van aardwarmte. Bij de huidige gas- en elektranetwerken treden wel eens storingen op. Die zijn vrijwel altijd binnen minuten tot uren opgelost. Wanneer onverhoopt de winning van aardwarmte moet worden stilgelegd, het TLS springt op rood bijvoorbeeld, is het niet langer een kwestie van uren voordat huishoudens weer over verwarming kunnen beschikken, maar zal het om veel langere periodes gaan. Ons lijkt dat er zowel protocollen als technische middelen beschikbaar moeten zijn om in dergelijke situaties een oplossing te bieden voor de aangesloten huishoudens. Het is ons tot nu toe niet duidelijk dat hier voorzieningen voor zijn getroffen en welke dat zouden (kunnen of moeten) zijn. De warmtekrachtcentrale en een toekomstige warmtepompcentrale fungeren waarschijnlijk als back-up indien er een probleem is met de geothermiecentrale. De vraag is dan of (a) deze voldoende capaciteit heeft en (b) hoe snel deze kan worden opgestart. We beseffen dat deze vraag niet direct van toepassing is op de voorliggende vergunningaanvraag, maar gezien het belang van geothermie als deel van de verduurzaming van de energiebehoefte van Nederland vinden we wel dat EZK hier een voorwaarde zou moeten stellen, net zoals er bijvoorbeeld voorwaarden aan de financiële onderbouwing van het project worden gesteld. Het ondervangen van winningsonderbrekingen is, net als een solide financiële basis, nodig voor een betrouwbare levering van warmte aan huishoudens. Wij vragen u daarom aan te geven van tevoren protocollen op te stellen voor de situatie waarbij aardwarmtewinning onderbroken wordt, ofwel acute onderbreking bij een calamiteit ofwel een geplande onderbreking of discontinuering, wie waarvoor verantwoordelijk is, welke technische oplossingen voorhanden (moeten) zijn, enzovoort.

⁷ <https://mijnbouwvergunningen.nl/attachment/entity/69855379-5d11-432c-9567-03c5e16cd795> p4

⁸ <https://mijnbouwvergunningen.nl/attachment/entity/6ea23a9d-3ab4-4715-bab1-16917db8b7d1>

Belangenvereniging TU Noord

In het advies van SodM van 11 januari 2024 wordt het toevoegen van hulpstoffen aan de vloeistofstroom, bijvoorbeeld ter voorkoming van corrosie aan de installatie, uitgesloten. Mocht het gebruik van hulpstoffen in de toekomst toch noodzakelijk blijken dan zal hiervoor een aparte vergunningaanvraag gedaan moeten worden. Dit lijkt ons een zorgvuldige aanpak. We merken hierbij nog het volgende op. We zouden ook het onttrekken van stoffen die corrosie kunnen veroorzaken en andere stoffen die in de vloeistofstroom voorkomen en schade kunnen veroorzaken aan oppervlaktewater of grondwater, willen uitsluiten en de vergunning beperken tot het toestaan van het onttrekken van warmte en aardgas. De uitvoerder heeft eerder aangegeven initieel geen plannen te hebben om corrosieve en andere mogelijk schadelijke stoffen uit de vloeistofstroom te verwijderen bijvoorbeeld door filtering, net zoals eerder door de uitvoerder is aangegeven geen hulpstoffen aan de vloeistofstroom toe te zullen voegen. Identiek aan het uitsluiten van het toevoegen van hulpstoffen willen we ook het onttrekken van mogelijk schadelijke stoffen in eerste instantie uitsluiten zodat het indien noodzakelijk onderwerp kan worden van een gerichte en zorgvuldige aparte vergunningprocedure.

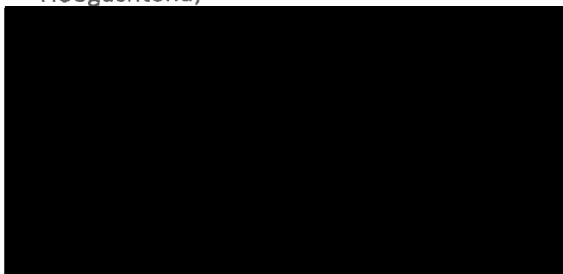
Tot slot

In het eerdere overleg dat vanuit de Belangenvereniging TU Noord is gevoerd met gemeente en initiatiefnemer is vastgesteld dat er bereidheid bestaat tot een dialoog met de omgeving. De Belangenvereniging TU Noord wil hier in het verdere planproces graag aan blijven bijdragen.

Gelet op het bovenstaande verzoekt ondergetekende u om:

1. nader in te gaan op de door ons gestelde vragen, ook als deze niet direct voor deze vergunning van belang lijken;
2. de gronden van onze zienswijze waar van toepassing gegrond te verklaren;
3. de startvergunning op zodanige wijze aan te passen dat geen sprake meer is van onaanvaardbare gebreken.

Hoogachtend,

Aan:
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Inspraakpunt ontwerpbesluit startvergunning Delft I
Postbus 111
9200AC Drachten

20 maart 2024

L.S.,

Wij hebben kennisgenomen van uw publicatie van het "Ontwerpbesluit op de aanvraag startvergunning Delft I voor aardwarmtewinning in Delft" in het huis-aan-huis blad "Telstar"/ "De Eendracht" van woensdag 7 februari 2024 in de gemeente Pijnacker-Nootdorp.

Onze basisuitgangspunten

Als inwoners hechten wij zeer aan onze omgeving, waar wij levensgeluk en geborgenheid ervaren voor onszelf en onze naasten. Van de overheid verwachten wij rechtsbescherming en geen afwenteling van risico's op ons. Wij mogen van een start- en vervolvergunning verwachten dat deze daaraan op geen enkele wijze afbreuk doet. Tegelijk moeten we erop kunnen vertrouwen dat er afdoende recht wordt gedaan aan onze gerechtvaardigde belangen qua risico-beheersing-en afdekking, een eerlijke en evenwichtige lokale lusten- en lastenbalans en ook de medezeggenschap over wat er gebeurt met 'de bronnen van onze gemeenschap onder onze voeten' en onder welke voorwaarden dat gebeurt.

Wij constateren tot ons grote ongenoegen dat zelfs de onze eigen gemeente Pijnacker-Nootdorp op deze onderwerpen blijkbaar geen rol voor zichzelf zag weggelegd in het (voor)traject van deze startvergunning.

Wij zien structureel en effectief verduurzamen als een wezenlijke uitdaging en opdracht voor onze gehele samenleving voor nu en later. Natuurlijk hebben we daarbij de ambitie om daar met elkaar hard aan te werken via alle mogelijke wegen en middelen. Dat echter wel altijd op een zodanige wijze en met zodanige consequenties dat de belangen van mens en natuur in brede zin op een rechtvaardige en evenwichtige wijze worden geëerbiedigd en in stand blijven.

Historie

Deze zienswijze wordt mede ingegeven door ervaringen uit het verleden, zoals bijv. gaswinning in Groningen, kanaal Almelo-De Haandrik, mijnbouw Limburg, publicaties over de zorg van SodM over de praktijk versus de verwachtingen gebaseerd op theoretische modellen, en de niet onderkende risico's bij mijnbouw die werkelijkheid zijn geworden. Voorts zien we geen vertaling van leren van het ellendige traject voor de omwonenden in geval van enige vorm van schade waarin de overheid, ook naar de toenmalige maatstaven wellicht technisch correct heeft gehandeld maar de risico's voor de bewoners van het gebied onvoldoende serieus heeft genomen of zelfs heeft ontkend, waardoor achteraf gebleken is dat zich grootschalig tal van zeer ongewenste situaties voordoen. Maar ook waar de omwonenden toen geen relevante partij waren bij de besluitvorming en bij de bepaling van randvoorwaarden. Met als gevolg dat zij nu daar de dupe van zijn geworden en zelfs de overheid pas na langdurige en intensieve procedures hen enigermate tegemoet wil komen.

In al die gevallen onderkennen wij een algemeen patroon van handelwijzen waarbij in ieder geval de omwonenden in de kou blijven staan. Daarbij constateren wij dat dit, naast materiële problemen, zeer ten koste gaat van de onbezorgde beleving van de leefomgeving en het vertrouwen in de overheid en aanleiding geeft tot extra psychische belasting bij omwonenden. Laat de centrale en lokale overheid hieraan nu wel expliciet en afdoende aandacht aan besteden, vanaf het begin en ook later en dat in heldere en afdwingbare contractafspraken vastleggen. Niet onvermeld mag blijven dat een parallel met Groningen gas-exploitatie zich aandient: uitwinnen alsof het een kolonie is en er niks ter compensatie tegenoverstellen. De gaswinningrisico's in Groningen (ook een slappe ondergrond, net als bij ons) werden jaren ontkend, gebagatelliseerd en zeker niet genereus vergoed.

Actualiteit

Dat deze constatering en onze zorgen niet op zichzelf staan blijkt eens te meer uit de bevindingen van de parlementaire onderzoekscommissie “Fraudebeleid en Dienstverlening” van 26 februari 2024. De overheid leert niet van fouten uit het verleden. Getuige ook het onderhavige “Ontwerpbesluit op de aanvraag startvergunning Delft I”.

Risicobeoordeling en afdekking

Via uw website biedt u inzage in vooral technisch gerichte risicorapporten.

Echter er ontbreekt afdoende en doorzichtige informatie over de risico's die omwonenden lopen en de inbreng van de bewoners in de lokale omgeving is vrijwel geheel afwezig.

Waar wij vooral uw aandacht voor willen vragen is de risicoafdekking van de (als zodanig op een aantal plaatsen in de toelichtende tekst op het ontwerpbesluit vermelde cosmetische en constructieve vervolg-) schade van bijv. infrastructuur op het aardoppervlak waar inwoners mee geconfronteerd kunnen worden, zowel naar inhoud als naar het (juridische) proces dat daarmee onlosmakelijk verbonden is.

Het “Ontwerpbesluit op de aanvraag startvergunning Delft I voor aardwarmtewinning in Delft” richt zich, na advies ingewonnen te hebben bij tal van deskundige instanties, op de risicobeheersing van ontwikkelen en in bedrijf houden gedurende 30 jaar van deze geothermiebron.

Bij de beschrijving en beoordeling van tal van risico's worden er termen gebruikt als *theoretisch, kleine kans, waarschijnlijk niet, onwaarschijnlijk, dreiging is laag, niet verwaarloosbaar etc.*

Voorts wordt ook geconstateerd dat Delft I in de middelste categorie voor seismische dreiging valt (pag. 18).

De belangrijkste conclusie die uit het gebruik van dergelijke terminologie getrokken dient te worden is dat de betreffende risico's zich dus wél kunnen voordoen.

Op basis daarvan dient de staatssecretaris te besluiten om aanvullende maatregelen op te leggen om daarmee een pakket aan risico's met name voor de bewoners inherent aan de geothermiebron Delft I te af te dekken.

SodM vermeldt op pag. 12/13 zelfs: *“Bovendien ontbreekt de wettelijk verplichte onderbouwing en een beschrijving van de omvang en aard van de schade aan gebouwen en aan natuur en milieu. Tevens is het effect van de lokale samenstelling van de ondergrond niet meegenomen in de analyse. Hiermee is niet vast te stellen een af te sluiten verzekering toereikend zal zijn. SodM kan daarom niet beoordelen of de schade door seismiciteit door Delft I aanvaardbaar is.”*

SodM geeft verder nog aan dat het haar niet mogelijk is om vast te stellen of aan de nieuwe normen in de Mijnbouwwet en -regelgeving wordt voldaan betreffende de eventuele schade. Hiermee is niet vast te stellen of een eventueel af te sluiten verzekering toereikend zal zijn. De staatssecretaris negeert deze boodschap van SodM.

Op pag. 17 wordt vermeld: *“De Tcbb verwacht dat bij het optreden van geïnduceerde aardbevingen de schade in de buurt van het epicentrum voor het merendeel van cosmetische niet constructieve aard zal zijn, en dat enige lichte constructieve schade kan optreden.”*

SodM kan niet beoordelen of de schade door seismiciteit door Delft I aanvaardbaar is omdat een aantal van de in de studie gemaakt aannames, parameterkeuzes en onzekerheid niet voldoende zijn onderbouwd.

De Tcbb geeft aan dat als aardbevingen zich voordoen er cosmetische en constructieve schade zal kunnen optreden.

De staatssecretaris concludeert op basis hiervan op pag. 19: *“dat bij het optreden van geïnduceerde aardbevingen de schade in de buurt van het epicentrum voor het merendeel cosmetische niet constructieve aard zal zijn, en dat enige lichte constructieve schade kan optreden.”* Hij verbindt hier echter geen verdere maatregelen aan.

Voor ons als bewoners van het gebied komen onmiddellijk de associaties met het Groninger gasveld naar voren.

Ook daar ontstonden jarenlang op tal van plaatsen immers slechts “cosmetische schades” die werden gebagatelliseerd. De bewoners werden ertoe gedwongen enorme inspanningen te leveren om het oorzakelijk verband tussen de ondergrondse activiteiten en exploitatie aan te kunnen tonen. Om nog niet te spreken over de wijze waarop met het vergoeden van dergelijke schades werd en nog steeds wordt omgegaan, zowel bij cosmetische als constructieve schades.

Hoe zal dat gebeuren bij Delft I, hoe zijn de risico's verdeeld tussen overheid (zowel lokaal als centraal), bedrijf en bewoners? Dat zijn zorgen die wij nu hebben en die dienen te worden weggenomen door het opleggen van adequate maatregelen in de startvergunning. De staatssecretaris maakt zich overigens wel zorgen over de waterwinning.

Voorts merken wij op dat het vooruitzicht van 'drie productieputten dicht bij elkaar onder Delfgauw, en bovendien enkele breuken in de aardlagen nabij/in het wingebied, niet door de staatssecretaris expliciet is behandeld (zie onderstaande afbeelding). Wij missen een duiding van deze risico-aspecten plus een advies over monitoring- en adequate beheermaatregelen.

In het bijzonder valt de uitspraak op *“Aanvaardbare schade komt overeen met vergoedbare schade”* (pag. 18/19). Dat roept tal van vragen op als: wie dient het causale verband aan te tonen en op welke wijze dient dat bij wie plaats te vinden? Ligt de bewijslast daarbij bij de individuele burger? Wie is hierbij de aanspreekbare partij voor het vergoeden? Hoe wordt die vergoeding vastgesteld, wie stelt vast wat aanvaardbare schade is etc. Hoe zal het begrip ‘vergoedbaar’ (achteraf) inhoud gegeven worden? Etc. In de bijlage hebben wij meer opgenomen over de wijze waarop deze schadeproblematiek kan worden afgedekt.

Onbegrijpelijk voor de lezer is de opmerking op pag. 19 *“dat de berekende mate van schade gedurende de startvergunning aanzienlijk lager is dan de mate waar het door Geothermie Delft gereserveerde bedrag is berekend”*. Daar worden we niet echt door gerustgesteld!

Dat dient aanmerkelijk beter verduidelijkt te worden, niet alleen in financiële omvang, maar vooral in de te hanteren werkwijze. Waarbij wat ons betreft dient te worden uitgegaan van de omgekeerde bewijslast (uitgangspunt oorzaak van de schade is de warmtewinning) opdat het ook vertrouwen wekt bij de inwoners van het gebied.

Op pag. 46 beoordeelt de staatssecretaris *“daarbij tevens de financiële mogelijkheden van de aanvrager om aan een mogelijke opruimverplichting te voldoen en om de kosten voor aansprakelijkheden die bij die werkzaamheden horen, te dragen.”* Het opruimen van het boorgat krijgt naar onze mening terecht de aandacht van de staatssecretaris. Overige milieuaspecten rond het boorkanaal en de bovengrondse installaties worden niet verder geconcretiseerd.

Continuïteit

In het ontwerpbesluit wordt geheel niet ingegaan op de bedrijfsstructuur en de continuïteit in bedrijfsvoering.

Waaruit blijkt naar ons toe dat het Geothermie-Consortium zodanig ingericht is/blijft dat ze haar verantwoordelijkheden en taken, inclusief ook financieel, nu en in de toekomst kan blijven waarmaken en is dat ook adequaat geborgd in vergunning- en controleregels?

Een dergelijk inzicht is naar onze mening een absolute voorwaarde om de startvergunning te verlenen.

Voor wat betreft de belangen van de bewoners volstaat naar zijn mening (pag. 48): *“Geothermie Delft een derden aansprakelijkheidsverzekering heeft, met een bepaalde verzekeringslimiet voor de winningsfase, ter waarborging van de zekerheidstelling voor belanghebbenden in het geval dat lichte, niet constructieve schade zich voordoet.”*

Deze stellingname van de staatssecretaris vereist op 3 punten aanpassing:

1. Het kan toch niet zo zijn dat individuele bewoners met individuele schadeclaims bij een aansprakelijkheid-verzekering van Geothermie Delft moeten aankloppen? Daar dient de overheid afdoende waarborgen voor te creëren. Het is de staatssecretaris toch ook bekend dat dergelijke aansprakelijkheidsverzekeringen zich in het algemeen weinig inlevend opstellen. Wij vragen dat hij maatregelen neemt om hierbij de burgers te ontlasten.
2. De aansprakelijkheidsverzekering is volgens hem blijkbaar niet bedoeld voor constructieve schades. Hoe dienen die dan aangekaart en vergoed te worden? Of bedoelt de staatssecretaris hier impliciet dat hij met een afdoende (aanvullende) regeling komt?
3. De ervaring in andere situaties leert dat, ook indien een claimbedrag wordt vastgesteld, de verzekeringsmaatschappij allereerst de kosten van al zijn inspanningen aan jarenlange juridische procedures van het verzekerd bedrag afboekt. Dat verlaagt de schadevergoeding-potentie voor de burgers aanzienlijk.

Toekomstige ontwikkelingen

Een onderwerp dat niet in het ontwerpbesluit wordt geadresseerd is hoe omgegaan wordt met toekomstige maatschappelijke ontwikkelingen en de borging van nazorg.

In de gemeente Pijnacker-Nootdorp is onlangs een tuindersbedrijf dat over een eigen geothermieput beschikt overgegaan in andere (internationale beleggers-) handen.

Regelt de staatssecretaris ook nog iets mocht deze situatie zich ook bij Delft I voordoen?

Dat dit soort maatregelen -die gebaseerd zijn op leerpunten en ervaringen uit het verleden- de aandacht verdienen, moge blijken uit het voorbeeld dat in de gemeente Pijnacker-Nootdorp reeds een aardwarmteput verlaten is -en die voor zover ons bekend is- nooit netjes ontmanteld en volledig ondergronds is afgedicht.

Wie borgt dat alsnog adequaat en mag de omgeving daarvan dan ook een tijdige en heldere bevestiging van krijgen in plaats van in het ongewisse te moeten blijven? Een onderwerp dat in dit ontwerpbesluit niet mag ontbreken.

In het onderhavige ontwerpbesluit wordt uitgegaan van een eenmalige vergunningsverlening met een looptijd van 30 jaar. Alom is bekend dat ontwikkelingen in de maatschappelijke context en de techniek vaak snel verlopen.

Het is onverstandig om daar geen rekening mee te houden gedurende de beoogde looptijd van de vergunning.

Wij zijn dan ook van mening dat de vergunningsverlening niet in één keer voor een periode van 30 jaar geldt, maar de mogelijkheid moet bieden tot aanpassingen als ontwikkelingen in maatschappij, techniek en voortschrijdende inzichten en informatie beschikbaar komt. Het is volgens ons van eminent belang om, met name voor de aspecten risico's en onzekerheden, blijvend actieve aandacht te behouden en de opgedane kennis, ervaringen en ontwikkelingen zo snel als maar mogelijk is weer in technische en andere randvoorwaarden te verwerken die in of naast de initiële winning-vergunning aan de houder en/of exploitant worden opgelegd.

De vergunningen dienen dus een 'levend document' te zijn en niet slechts een eenmalig statisch document dat voor een periode van 30 jaar of langer geldt. Een regelmatige herijking met gedegen voorwerk is daarvoor noodzakelijk.

Communicatie

In de communicatie over de geothermiebron Delft I hebben wij ons verbaasd over de ongelijkheid in informatiepositie. De overheid is al jaren nauw betrokken bij de ontwikkelingen rond Delft I. Doch de inwoners krijgen daar een afgemeten tijdspanne van 6 weken voor, terwijl zij onbekend zijn met de materie in de meest ruime zin.

Daarbij hebben wij het als wrang ervaren dat de bewoners van Delfgauw ook niet door het Geothermie-Consortium en TU-Delft zijn voor-geïnformeerd over het proefboringtraject.

Kennelijk heeft men zich in de communicatie geconcentreerd op de Westzijde van de A13-kant (de Delftse kant).

Terwijl echter de warmtewinning aan de Oostzijde, namelijk onder de woonwijk Emerald in Delfgauw, plaatsvindt.

We missen in de EZK-stukken een informatievoorziening gericht op de bewoner-omgeving ('what is in it for me?').

Die expliciet, helder en begrijpelijk duidt wat er voor hen van belang is (risico's, lusten- en lasten, betrokkenheid, aansprakelijkheid en verantwoording en overheidsborging daarbij).

Maar ook wat er nog niet goed genoeg geregeld is c.q. onvoldoende inzicht over bestaat, etc.

Kortom, tevens helderheid naar de omgeving over de open eindjes en hoe dat (tijdig) geborgd is/wordt in het belang van de lokale omgeving.

De lokale overheid zou wat ons betreft ook bij aardwarmte meer betrokken moeten zijn dan slechts een verwijzen naar centrale rollen (voorbeeld: mijnbouwvergunningen) c.q. het lokaal promoten van het belang van een ondernemer/partij of doelgroep. Wij mogen toch verwachten dat de lokale overheid onze burgerbelangen tegelijk voluit afdekt, actief steunt en bevordert?

Verder missen wij voldoende transparantie bij de invulling van bestuurlijke rollen en verantwoordelijkheden. Expliciete navraag bij EZK (in een vorige situatie) heeft ons geleerd dat de verantwoordelijke staatssecretaris, weliswaar vele malen wordt geciteerd in de mijnbouwstukken, doch deze stukken zelf niet eens heeft gezien, laat staan ze heeft beoordeeld en ermee heeft ingestemd!

De formele ondertekening gebeurt door iemand met een afgelakte naam.

En als je in je zienswijze expliciet vraagt om de staatssecretaris in persoon ook erbij te betrekken, dan gebeurt dat gewoonweg niet. Wij hebben dat laatste vernomen op basis van onze reclame op een wel zeer globale feedback van EZK op onze eerdere inbreng bij de geothermieputten Pijnacker IV en V in 2022. Kunnen we aannemen dat deze brief de staatssecretaris als politieke eindverantwoordelijke wel bereikt en hij ook zelf een mening vormt, met name over het afwentelen op de bewoners van infrastructurele cosmetische- en constructie-technische risico's?

Lusten en Lasten

We hebben geen enkel beeld van de maatschappelijke baten- en lastenverdeling van aardwarmteputten.

Bij het verduurzamen hoort draagvlak, transparantie, redelijkheid, evenwichtigheid en verantwoording.

Nu missen we dat inzicht volledig en we vragen daar expliciet om. Te meer omdat wij inzien dat wij als bewoners bij ook deze casus wel lasten zullen ervaren (risico's plus onvoldoende afdekking daarvan) en er helemaal geen lusten voor terug zien. De bedrijven krijgen wel de subsidies om hun business-case rond te krijgen, wij als bewoners staan vooralsnog in de kou.

Een parallel met de gas-exploitatie in Groningen dient zich aan: aldaar uitwinnen alsof het een kolonie is en er niks lokaal ter compensatie tegenoverstellen. De gaswinningrisico's in Groningen (aldaar is het ook een slappe ondergrond, net als bij ons) werden jaren ontkend, gebagatelliseerd en achteraf al zeker niet genereus vergoed. Opbrengsten werden ook niet gekoppeld aan de geografische binding.

Geothermie wijkt hierbij af van wind- en zonne-energie. Bij deze energiebronnen is er namelijk wel overheidsbeleid om lokale voordelen bij voorkeur lokaal te houden in plaats van te laten weglekken. Wij rekenen erop dat er in het ontwerpbesluit eveneens aandacht wordt besteed aan de verdeling van lusten de lasten.

Werden aan duurzame energiebronnen, waaronder geothermie, niet de eisen gesteld: eerlijk, haalbaar en betaalbaar?

Hoogachtend,

Mede namens de mede-ondersteuners (zie bijlage) van deze zienswijze,

Bewonersvereniging Delfgauw en Initiatiefgroep Verantwoord Geothermie in Pijnacker-Nootdorp,

[Redacted signature]

[Redacted signature]

[Redacted signature]

[Redacted signature]

2 bijlagen: 'schade afhandeling' en 'medeondertekening zienswijze'.

Bijlage: schade-afhandeling

Elke vorm van schade (inclusief waardedaling en/of planschade) bij bewoners die door bewoners afzonderlijk en/of in samenhang wordt ingebracht wordt door exploratie- en/of exploitatie-verantwoordelijke erkend en vergoed op basis van omgekeerde bewijslast (bewoners hoeven geen ingewikkeld causaal verband aan te tonen).

Inwoners en bedrijven worden procedureel ontzorgd door een onafhankelijke instantie met heldere uitgangspunten en spelregels die ze waarmaakt, waaronder een nulmeting ^{1 2 3}.

Wij verwachten een uitgewerkte ontzorgparagraaf in de vergunning-randvoorwaarden ⁴.

De historie elders in Nederland heeft de noodzaak daarvan al genoegzaam aangetoond. Zeker moeten worden gesteld dat de hieraan verbonden financiële risico's gedragen kunnen en zullen worden door de exploitant:

- a. Exploratie- en/of exploitatie-verantwoordelijke partijen behoren aantoonbaar kapitaalkrchtig genoeg te zijn, dan wel voldoende en passend verzekerd te zijn, inclusief een langdurige garantstelling. Ze behoren ook omvangrijke schades te kunnen vergoeden, inclusief schades na afloop van de exploratie en de exploitatie. Dit alles stelt eisen aan het verzekerd bedrag-niveau, polis- en andere voorwaarden, etc. Wij hebben daar geen inzicht in maar hebben er wel vragen over en zetten er kanttekeningen bij. Als het goed is staat de overheid hiervoor bij voorbaat garant en dekt tevens een passende en tijdige financiële afwikkeling ex-ante af en verhaalt dat vervolgens zelf bij de veroorzaker.
- b. Er dient een eenduidige aansprakelijkheidsregeling vooraf te worden opgesteld die, waar nodig, gaandeweg wordt bijgesteld op basis van verkregen inzichten. Dat behelst onder meer: onderbouwde schade-inschattingen a priori, nulmetingen, gratis expertisesteun aan inwoners om te kunnen beoordelen en hun belangen te borgen (en dat zowel 'vooraf en onderweg'), zichtbare en toetsbare schadebedrag-reserveringen met en bij de verantwoordelijke/ aansprakelijke partij. In geval van (vermeende) schade dient de omwonende burger of bedrijf zonder ellenlange vertragende, lastige en dure procedures ruimhartig schadeloos te worden gesteld. Dat is op dit moment absoluut niet zeker en duidelijk voor ons. Wij verwachten dus van u een reactie op bovenstaande aspecten. Waaronder een redelijk voorstel voor en opzet van de schadeloosstelling, die u als een noodzakelijke winning-randvoorwaarde meeneemt in de verplichtingen die u oplegt aan de exploitant.

¹ Nu al vragen mensen ons of ze zelf een nulmeting moeten doen aangaande scheuren in hun huis, appartement of op het bedrijvenpark op basis van hetgeen u hebt gemeld in dit ontwerpbesluit. Opmerkingen over het schadeverzekerd zijn van de puteigenaren stelt ook niet gerust: heeft u wel eens geprobeerd om een behoorlijk bedrag terug te halen bij een grote verzekeringmaatschappij? Ze procederen zelfs liever van het verzekerde bedrag dan tijdig te schikken. Kijk eens naar de Groningen ervaringen; dat maakt het opnieuw helder!

² Op 25 maart 2019 publiceerde de Tcbb een tweede advies, getiteld "Mijnbouwschade, wat nu? Dit tweede advies van de Tcbb bevat een flink aantal relevante onderwerpen waaronder de noodzaak van nulmetingen, monitoring, uitbreiding meetnetten, betrokkenheid van omwonenden en andere zaken."

³ De nulmeting is ook belangrijk omdat wij uitgaan van OMGEKEERDE BEWIJSLAST; we nemen eenmalig of (naar uw/ puteigenaar behoefte en kosten) meermalig de situatie op en dat is het vertrekpunt bij een schadesituatie.

⁴ Minister Wiebes meldde in een brief aan de 2e Kamer in 2020 dat de algemene bepalingen van de Mijnbouwwet rond veiligheids- en schaderisico's, aan welke bepalingen geothermie thans gebonden is, te veel onzekerheid opleveren zowel voor regionale overheden, als voor ondernemers in de geothermie, als voor omwonenden rond geothermieactiviteiten. Ook voorgestelde nieuwe wetsartikelen maken geen einde aan deze onzekerheid.

Wij denken namelijk dat het voorgaande in het onderhavige ontwerpbesluit nog volstrekt onvoldoende geregeld is in het belang van de inwoners.

Wij stellen daarom voor dat u het belang van het voorgaande bevestigt, daarnaast dat u ook een termijn aan geeft waarbinnen er concrete vervolgafspraken met de omwonenden moeten komen over afdoende bedrijfstransparantie en -waarborgen richting de inwoners voor afdoende invloed.

Daaronder verstaan wij meer helderheid over het maatschappelijk verantwoord ondernemen bij deze maatschappelijk belangrijke geothermieput, afdoende exploitatie-inzicht en ook deelname en medezeggenschap. Want het betreft een belangrijke technische ingreep in en een belangrijk energieproduct van onze omgeving (inclusief haar mogelijke bijwerkingen en andere gevolgen).

Kortom: er is evidente behoefte aan een omvattend en compleet schadeprotocol (een scenariobeschrijving met procesgang en verantwoordelijkheden, informatieverschaffing, beoordelingscriteria etc.) dat de betrokken omgeving zoveel als mogelijk ontzorgt voor nu en later plus een breder beleidskader dat wordt onderschreven en waargemaakt.

Wij vragen daarbij van u voor de specifieke situatie rond de geothermiebron Delft I een uitgewerkte vertaling van de brief van EZK aan de Tweede Kamer DGKE-WO/22194678 dd. 20 oktober 2022.

[illegible]

[illegible]